

Szerkesztői iroda:
A KIADÓHIVATALBAN,
hová
a lap szellemi részét illető közle-
mények küldendők.

Kiadó hivatal:
WOKÁL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE,
hová a hirdetések s előfizetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelen minden vasár-
napon egy nagy íven.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK
Helyben hához hordva, vagy
vidékre postán küldve:

Egész évre	4 frt.
Fél	2 "
Negyed	1 "

HIRDETMÉNYEK DIJA:
3 hasábos petit sorért, vagy ennek
helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr

Nemzetiségünk és a magyar ref. egyház.

A magyarországi reformátusok Debreczenben, a tősgyökeres magyarságnak és a magyar calvinizmusnak e tekintélyes városában a megelőző években zsinatokat tartottak, hogy megállapítsák amaz elveket, rendszeres egészbe foglalják azokat a törvényeket, melyek az eddig külön váltan élt reformált öt egyházkerületnek egységet és az egység által erőt és megújult életet vannak hivatva kölcsönözni.

A zsinat sikerrel oldotta meg az elébe tűzött feladatot. Megalkotta az egyesült öt egyházkerület szervezeti szabályozó „egyházi törvényeket.”

Ezen „egyházi törvények” közt legkiválóbb fontossággal bírnak, és a magyarországi reformált egyházak életének fejlődésében nagy és nevezetes szerepre vannak hivatva azok a törvények, melyek az egésznek szervezetében „A magyar országos reformált egyházi közalap” ezimel foglalnak helyet.

A zsinat emez alkotását, — egy országos reformált egyházi közalap felállításának tervezetét, — őszinte örömmel üdvözölték a ref. egyházak mind azon tagjai, kik anyaszentegyházunk emelkedését, fejlődését és virágzását szívóken hordozzák. Nemcsak. Őszinte örömmel üdvözölték a magyar haza mindazon lakói, kik a magyar nemzetnek és a magyar állameszmének igazi barátai.

Nem ok nélkül. A magyarországi reformált egyház eleitől kezdve mind végig a magyar nemzeti törekvéseknek szolgált; idegen ezélokot soha sem kergetett; a nemzet legmagasabb érdekeit saját életérdekei körébe tartozóknak ismerte el mindig és azokért nem csak lelkesedett, de lelkesülten küzdött, tett, vért és vagyonát áldozott.

Most is, midőn az országos reformált egyházi közalap szervezetét törvénybe iktatta, — a magyar nemzet életérdekeivel szorosan összeforrott nagy és nemes ezélokot tűzött maga elé.

E ezélok közt legelső helyen áll: a szegény egyházközségek segélyezése oly ezélből, hogy

az idegenek közt könnyen megsemmisülhető ezerek az egyház és nemzettest tagjaiul megtartassanak.

És főleg nálunk Erdélyben e szegény egyházközségek száma megdöbbentőleg sok.

Erdélyben 552 ref. lelkési állomás között 297 — tehát felénél több — van olyan, a hol a papi fizetés nem éri el az 500 forintot, köztük mintegy 70 olyan, hol a lelkési fizetés 100—300 forint között mozog, míg nehánynál 100 frton is alul esik.

E szegény egyházközségek tulnyomó számban idegen (oláh és szász) nemzetiségek közé beékelve hurezolják tengődő életük megölő nehéz terhét. Elettök kínos vergődés csupán, melynek vége nemzeti megsemmisülés. E pontokon tehát nem csak a magyar ref. egyházat fenyegeti veszély, hanem a magyar nemzettestet is.

„Ha egy tag szenved: szenved az egész.” A magyar ref. egyház vezető férfai Királyhágón innen és túl régóta vallják és érzik e szavak igazságát; régóta keresik a gyógyító szert, mely a szenvedő tag fájdalmát enyhíteni, a vést elhárítani bírja.

Az egyházáért és nemzetéért aggodó lélek az országos ref. egyházi közalapban vélte feltalálhatni a mentő eszközt. Megalkotta tehát a törvényt; — és a mit a különböző egyházkerületek küldöttei Debreczenben a nemes lelkesedésnek és magasatos egyetértésnek oly megragadó nyilvánulásai között ígtattak törvénybe, — azt a koronás fő, magyarországi király nepe boldogságát akaró készséggel szentesítette.

E szentesített törvénynek már végrehajtása van hátra csupán. E tekintetben a nagyenyedi ref. egyházközségben — és egyebütt is — már megindultak a törvény végrehajtására elhívott közegek. Nagy és nehéz munka. De megkönnyítheti a hívek buzgósága.

És mi hisszük, hogy e buzgóság senkiben sem fog hiányozni.

A szentesített törvény 219-ik §. ezt mondja: a közalaphoz köteles minden családfő (vagy önálló egyháztag) évenként legalább akkora összeggel járulni, mely megfelelő legyen azon érték egy ezred részének, melyet családja évi fentartása igénybe vesz.

Egy ezred része tehát évi jövedelmünknek! A segélyért kiáltó szegény egyházak e könnyöradományt kérik az egyház hivatól, hogy a ref. egyháznak és a magyar nemzetnek megmentessenek.

A magyarországi reformált egyház összes hívei mintegy négyszázhatvan ezer családot alkotnak és ha minden egyes családfő kész odaadással teljesíti a reá váró kötelességet, ha önként ajánlja fel és fizeti be azt a morzsát, melyet számokban egy ezred-del fejezünk ki, — akkor könnyű lesz a munka, és pár évtized alatt megpezdült új élet költözik a már-már megdermedt tagokba.

És ha a buzgóság mégis hiányoznék? Ha akadnának mégis egyesek, kikből az egyháza és nemzete iránti szeretetnek és áldozatkészségnek még utolsó gyökérszála is kiveszett? Ha akadnának, kik nem bírnak vagy nem akarják megérteni, hogy valamint ők egyházat és hazát kaptak az őstől szent örökségül, szintugy nekik is le kell róni kötelességeiket a jövő nemzedék iránt? . . .

Ha ilyenek is akadnának: ezeket a szentesített törvény fogja kényszeríteni tartozásaik leróására. Az e célra készült rovatok ivekben 12 osztály van megjelölve — 20 krtól 40 forintig — és ezen osztályok valamelyikébe minden családfő vagy önálló egyháztag köteles magát beírni, és pedig az ő anyagi viszonyainak megfelelő osztályba.

A ki az önkéntes beiratkozást megtagadja, vagy anyagi viszonyainak nem megfelelő (kisebb) osztályba iratja be magát, — az olyan a törvényben kijelölt uton iratik be, és ha önként nem fizet, törvény által kényszerítették a fizetésre.

TÁRCZA.

A nagylaki oláh felkelő tábor és hetvenkét magyar huszár 1848. október 23-án.

A muzsina oláh felkelő tábor szétűzése után Nagy-Enyedet a Csombord-Szentkirályon összegyűlt több ezernyi oláh tömegén kívül leginkább a nagylaki tábor fenyegette, mely nyílt téren, a Maros mellett táborozott. Az itten egybegyűlt oláhok mintegy kilenczezeren voltak, legalább ezer közülök löfegyverrel, a többi lándzsával és kiegyensúlyozott kaszákkal fegyverkezve.

A Nagy-Enyeden levő magyar hadvezénylet mindezekellett ezen tábor megtámadását és szétűzését határozta el, mert ezen felkelők, a már ekkor színt vallott császári katonaság által Gyula-Fehérvár felőli megtámadtatás esetében, a visszavonulási utat veszélyeztették, a mellett, hogy a Kolozsvárral összeköttetést is fenyegették.

1848. október 22-én, a Nagy-Enyeden levő egész nemzeti véderő állott a városi 400—500 főnyi gyalog és 50—60 lovas nemzetőr seregből, az Aranyosszékből és Kolozsvárról ide rendelt 200—200 főnyi nemzetőrökből, az egerbeli fél század 55—60 főt számláló székely huszárból, Baumgarten százados alatt s az okt. 20-án segítségül ide érkezett száz főnyi Mátyás-huszárból, gr. Bethlen Gergely százados alatt.

Azonban, biztos tudomás szerint, utban volt még 380 honvéd br. Bánffy János, ekkor még honvéd százados parancsnoksága alatt, kiket báró Vay Miklós erdélyi kir. biztos a Kolozsvárt alakult 11-ik zászlóaljából Enyed város védelmére s egyttal a már ekkor Maros-Vásárhelyt levő székely hadsereggel egybekötetésért ide rendelt.

Ezen honvédek okt. 22-én már Tordára érkeztek, a hol megháltak s Nagy-Enyedre 23-án voltak érkezendők.

A Nagy-Enyeden levő magyar hadvezénylet október 22-én elhatározta, hogy az ezen napon Tordára érkező honvédek bevonásával és közreműködésével a nagylaki oláh tábor megtámadását s lehető szétűzését következő napon, azaz október 23-án végrehajta.

Az előlegesen megállapított haditerv szerint, a támadó sereg centrumát br. Bánffy Jánosnak a honvédekkel, bal szárnyát Baumgarten századosnak a székely-huszárokkal, jobb szárnyát gr. Bethlen Gergelynek a Mátyás-huszárokkal kellett képezniük.

A Baumgarten alatti kisebb számú székely huszárok erősítésül adatott gr. Bethlen Gergely Mátyás-huszárjaiból egy szakasz, mely 28 huszárból állott.

Az előlegesen megállapított hadi terv szerint, Bánffy Jánosnak Kocsárd felől kelle támadni, Baumgartennek feladata volt Kocsárdon felül valamely alkalmas ponton, az ekkor sekély Maros vizét átgázolni s az oláh tábor jobb szárnyán megröghanni, míg Bethlen Gergelynek megmaradt három szakasznyi, 72 főt számláló huszáraival a magyar sereg jobb szárnyán Kocsárdon alul, a Maroson átgázolnia s az oláh felkelő tábort annak bal szárnyán megtámadnia kellett. — Ezen terv báró Bánffy Jánossal még okt. 22-án közöltetett s általa elfogadtatott.

Október 23-án br. Bánffy János a két század honvéddel Tordáról, Baumgarten és gr. Bethlen Gergely a huszárokkal Enyedről még virradat előtt kiindultak.

Az ezen őszi napot megelőző éjjel, valamint a nap délelőtti óráiban leereszkedett sűrű köd miatt ugy Bánffy János a centrummal, valamint Baumgarten a bal szárnyal eltévedtek és megkéstek, míg ellenben Bethlen Gergely a jobb szárnyal, egy azon vidékbeli huszár által kalauzolja, Kocsárdon alól a Maroson átgázolt s a nagylaki térre érkezett.

Mielőtt ezen csapat a folyót megközelítette, kivehető volt a Maros túl partján a nagy embertömeg által előidézett zsongás és zsvaj, mely minden lépésre növeke-

dett s a felkelő tábor megközelítésére nézve kétséget nem engedett.

Gróf Bethlen Gergely a Maros bal partján kis csapatját szakaszokba rendezte s támadásra készülődött.

Alig hogy Bethlen G. a csapat rendezését bevégezte, még a természet is a magyarok segítségére jött, — egyszerre mint varázsütésre kisütött a nap s néhány száz lépésre látható lón az egész felkelő tábor, mely a támadás nesztét vévén, épen sorakozni kezdett.

Ekkor 11 volt óra délelőtt.

Egy perczere tétovázni nem lehetett, valamint hogy Bethlen Gergely sem tétovázott, hanem egy percnyi gondolkodás nélkül felkiáltott: „Na fiúk, kinek lelke van, utánna m!”

A trombiták felharsantak s Bethlen Gergely holló fekete ménén, a nélkül, hogy egyetlen egyszer is hátra tekintett volna, a tábor kellős közepének vágatott, utánna a huszárok három szakaszban és harminczhat rottában.

Hullott a nép, mint a nádkéve, nem is egyedül a szablyák csapásaitól, mint a megtámadottak azon fogása miatt, hogy azokat kikérülendők, magukat a huszárok előtt földre vetették, mialatt a tábor két szárnya egét verő ordítások közt jobbra-balra a közel levő hegyeknek, erdőknek és szakadásoknak iramodott.

S a kicsiny lovas csapat, néhány rövid perc alatt, az egész kilenc ezernyi tábor közepén egész hosszában keresztül lovagolt, a nélkül, hogy egyetlen ellenséges puská elsült volna, egyetlen lándzsa vagy kasza ellenében emelkedett volna.

Ekkor hátra tekintve látszottak a futók ezrei, kik hátrahagyva a puskák, lándzsák, palariák és tarisznyák megszámlálhatlan sokaságát, jobbra-balra menekülni törekedtek.

A huszárok áttörésekor még ezernél több feküdt a letarolt tábor helyén, — azonban a holtak száma tényleg csak kétszáznyi volt, kik többnyire a lovak által elgázol-

Mi hinni akarjuk, hogy a ref. egyház hívei önként teljesítik az eléjük tűzött nemes feladatot és nem várják a törvény kényszerítő parancsát.

Önként fogják vinni áldozatul filléreiket egyházuk és egyszersmind a magyar nemzet és hazáért, már csak azért is, mert a magyar reformált egyház hívei vallásos buzgóságának és hazafiasságának jövőre e közalap támogatása fog egyedüli biztos mértékéül szolgálni.

Be fogjátok-e várni a törvény kényszerítő parancsát? . . . Ha igen, akkor az ítéletet sem kerülhetik ki: „a mely fa rosz gyümölcsöket terem, — kivágatik.”

Önként fogtok-e áldozni? . . . Ugy ti lesztek az erő, mely egy egész nemzettestben a vérenek életet adó kerengését elősegíti; ti lesztek amaz élő kövek, melyből felépült Istennek országa, — és hallani fogjátok a megjutalmazásnak biztató szavát: hívek voltatok a kevesen, többre bizlak ezután.

B-k.

LEVELEZÉS.

Gyula-Fehérvár 1883. júl. 30.

Mai képviselői közgyűlésünk Novák Ferenc polgármester előkötete alatt a tagok buzgó részvétele között történt meg. A tárgyalás eredményét következőkben közöljük az érdekesebb tárgyak jelentésével: A megye alispánja körintézménye folyton kimondatott, hogy a Nagy-Enyed és Gyula-Fehérvár székhelyvel felállítandó két erdőségi kerület erdőségeinek a megye közigazgatási bizottsága által leendő megválasztásába a közönség belenyugszik. Tanács azon előterjesztésének, miszerint a piaci közép ronda boltsor eltávolítása, s az egyes épületek megváltása, valamint szintén a jelzett boltsorban netalán észlelt bármilyen építkezések tilalma kimondassék, s végre hogy egy 30 napra kitűzendő közgyűlésen a folytatólagos nyugoti piactérnek további szépítése végett leendő eladása elhatározassék, elvileg hely adatván, — tanács egyelőre a megváltási munkálatok kereszttulvitelével az eredmény bejelentésének kötelezettsége mellett megbízott; s egyidejűleg a jelzett boltsorban való építkezés megállítására felhatalmazott. Tanács és szakbizottsági vélemény folytán, a bor és husfogyasztási adónak 9153 frt 50 kr, s a cukor és fogyasztási adónak 2990 frt 30 kr összegek erejéig leendő megváltása s a szerződvény megkötése mondatott ki. Számvevői észrevételek és vélemény folytán, a felmentési záradékkal felmentett volt mérték hitelesítő Csoma Béla legutolsó számadása, s megállapított 1 krnyi követelése. A megürlt városi mérték-hitelesítő állomásra, alkalmazva lett vizsgázott mérték-hitelesítő Szőke József. Mikkel József volt városi mérnöknek a városi kö-

tattak, a többiek, kik vagy csekély, vagy épen semmi sérelést nem szenvedtek, a huszárok elhaladása után, mint az ürgék, tizenként, huszanként felugráltak s menekülő feleik után iramodtak.

A nagylaki felkelő tábor vezére, maga a gerendi oláh pópá, szintén az áldozatok közt volt.

E közben megérkezett Baumgarten is huszáraival, kik Bethlen lovasaival egyesülve, szintén a futók üldözésére jobbra-balra vágattak s az utólerkeket kaszabolták.

Ez alatt egy régi Hannover, jelenleg Mátyás-huszárnak teljességgel nem tetszett s fejébe nem akart férti azon tapasztalat, hogy a lovassági roham folytán földön maradt s szerinte leprítottnak vélt ellenség csak felugrándozik s jobbra-balra eliramodik, minélfogva azon műtétet alkalmazta, hogy a földön fekvőket sondirozza, s azokat, kik mellett elhaladt, kardja hegyével megcsiklandozza; s mint azonban ezen miveletet folytatta, egy, a földön elterültek közül egyszerre felugrott s azon perczen lándzsájával a huszár lovát leszúrta: ló és lovas felbukott, utóbbi oly szerencsétlenül, hogy a felhasított ló alól kibontakozni nem tudott; az esetet meglátva egy másik volt Hannover, ekkor szintén Mátyás-huszár, ki tájbajtársának mütétét utánozta, rögtön oda ugrott, de a lándzsás ennek lovát is felhasította, azonban a ló sebes iramodása miatt rá nézve azon kedvetlen eredménnyel, hogy lándzsája a vágató lóba beletört; s a dühös felkelőt hirtelen több huszár körül vette s mindannyioknak kellemetlenül csalódnia kellett, mert még ezen egyetlen bátor ember is egy bezzai magyar ember volt, ki hasztalan rimádkodott életéért, mert a két ló vesztén felboszszankodott huszároktól kegyelmet nem kapott.

A bokrok és erdők szélén Vajdaszeg irányában koválygó huszárokra történt még egy lövés, mely egy Nagy Imre nevű Mátyás-huszár nyakát horzsolta, de oly jelentéktelenül, hogy ennek semmi nagyobb szenvedést nem okozott, minthogy nyakát néhány napig egyenesen nem tarthatta, de szolgálatát folytatta s egy perczig sem feküdt.

zönséggel szemben fizetés hátrálék iránt lejárt perében felmentett felelősség alól volt polgármester Csoma Béla, miután az őt terhelő költségek különben sem lennének felhajtathatók. A városi közönségnek Erdélyi Józsefné ellen kölesöntöke és járuléka felhajtása iránt perügyében hasonló felelősség alól mentettek fel az ezzel terhelve volt akkori helyettes polgármester és tisztviselő, s az adós-nőnek, jelzálogul lekötve volt háza megvásárlása folytán egy más hasonlóan bekeblézve volt követelő kielégítése kimondatott. Jelzálogos adósok Klein Jakabné azon ajánlata, miszerint a városi közönséggel szemben fennálló törke tartozása és kamathátraléka fejében jelzálogul szolgáló házáat a városi közönség átvegye, elfogadtatott s mielőbbi eladása mondatott ki. A Public Nádorfele örökösödési ügyben elkövetet szabálytalan eljárás miatt az árvaszék korábbi személyzete ellen kimondatott felelősség beszünttetett. Hasonló határozat hozott a Metz Amália-féle hagyatéki ügyben. A nmltsz. m. kir. honvédelmi miniszterium a városon keresztül vonuló egészségügyi esatorna szabályozási költségeiben 4100 frt összeget állapítván meg a megye közig. bizottságra korábbi határozatának feloldásával, a szabályozási költsége mikétni felosztása iránt, az érdeklődő felek meghallgatása után újabb felelősséghatározat hozatalát rendelte el; — kimondatott miszerint a városi közönség tovább is hajlandó az 1883-ik évében megállapított takarítási költségeket hordani, egyéb költségeket azonban nem vállalható el. Gyulafehérvári illetőségű felgyógyult elmebeteg Gyulai G.-nek a budapesti intézetből és négy gyulafehérvári lelelcznek a bécsi lelelcz-házból leendő hazaszállítása határozatott. Kérlemezés folytán kimondatott Jandel János es. kir. százados és Gakovits Jakab ugyancsak nyugalmazott százados gyulafehérvári honosítása. Kocsis Miklós azon kérésével szemben, miszerint néhai városi pénztárnok Kocsis Mihály temetési költségei a közpénztárból megtérítessék, kimondatott miszerint a néhától biztosított visszararadt takarékpénztári szelvények kiadassanak.

Vetés és aratás Californiában.

— Semmler Henrik után. —

A napos május kezdetével a beláthatlan tengernyi buzaterület zöldülni kezd, és ugyanakkor már az aratási előkészületekre is jó eleve gondolni kell, miután ez tizannyi erőt igényel, mint a vetés munkája. Ujlag kezdetét veszi tehát a munkások toborzása úton-útfélen, újlag átvezéreltetik minden fogadó, koremsa és lebug, munkások szerződötése végett, mi azonban az aratási idény alkalmával már oly könnyen meg nem ejthető és többnyire egy vagy más szent-franciskói közvetítő üzér igénybevételét teszi szükségessé. Ily esetben aztán az üzér végez minden intézkedést, muatra alá veszi az ajánlkozókat, lefoglalja őket, minden egyesnek kiszabja az utat, és el is indítja a csapatot akként, hogy az összetoborzás után egy vagy két nappal a legénység a farmon megjelenhessen.

Felültebb tarka ethnograficus gyűjtemény aztán, mely ily formán létre jő. Német, olasz, bensülött amerikai, spanyol, mexicói, skandináv, skót, ir stb. mindannyi he-

Baumgarten százados a bokrok közt a futókat kímélvén, midőn hirtelen az ellenkező oldalra tekintett, látja, hogy egy felkelő a bokor mellől őt puskájával ezéba vette. A távolság, különösen egy közben eső szakadás a felkelőnek azonnali megrohanását lehetetlenné tétén, Baumgarten csak bámulatos hidegverésnek köszönhetette megmenekülését, a felkelőnek gunyoros hangon odakiáltott: „de jutye, kei nai multe vreme!” (lőjj hamar, mert nincs sok idő), mire a felkelő eldobta puskáját s hanyat-homlok a bokrokba rohant.

Ekkor már megérkezett Bánffy János is honvédekkel, kik a kocsárdi komponi átjövétel miatt is késtek.

A honvédek szintén a menekülő üldözésére siettek s a bokrok közt és szakadásokban számos elrejtőzött felkelőt találtak, kiket leöltek és leszurtak.

Ezzel a nagylaki ütközet a kilencz ezernyi felkelő teljes szétűzésével bevégeződött s a huszárok és honvédek még az napon a lakosság örömrádala közt Nagy-Enyedre visszatértek.

A magyar kormány ezen vívmányról, különösen Bethlen Gergelynek s huszárainak hősiességéről értesülvén, indítványára a magyar képviselőház Bethlen Gergelynek a nemzet nevében háláját nyilvánította s egyuttal elrendelte, hogy a hetvenkét huszár névszerint jelentessék fel, hogy ezek az általuk végrehajtott hősi tettel együtt köztudomásra hozassanak.

1848. október utolsó napjainak egyikén Pest utcáin ártultak a placátot, mely a 72 huszár hőst tett hirdette, a meglevő számok rögtön elkeltek, aztán a hir által felhámozott kíváncsi közönség a nyomdát ostromolta, százezeren felül példányt kelt el, mindenki akart birni egyet.

Gróf Bethlen Gergely ezen esatában tanusított hősiességéről, a nemzet nevében részére nyilvánított hálára való visszaemlékezés folytán, a magyar kormány által a másod osztályú érdemrenddel feldiszipitetett.

Egy volt honvéd.

terogén elem, mely között békés egyetértés bizony nem mindig uralkodik. Ezenfelül a birtokosok fukarsága nagyobb számú munkás kezét igénylő farmokon ritkán állít megfelelő tág épületet, és gyakran a munkások nagy része, de sőt olykor kivétel nélkül az egész csapat szabad ég alatt kénytelen tanyázni; — esőtől ott ugyan a nyári idény folytában teljességgel nem tarthatni, ellenben a szabadban való éjjelezést az éjjek igen érezhető hűvössége kellemetlenné teszi.

Mint említve lön, a munkások táplálása magától érthető szerződési föltétel, és arról tehát a birtokosnak megfelelőleg gondoskodni kell; rendszeren egy tisztes czopf-fal ellátott kínai szokott a szakács lenni, és készíti nagy katlanokban az étkeket, melyek azonban nagyon egyhangu sorozatból állanak. Naponkint három étkezés van, és sertés hus, burgonya, fehér kenyér, tejnélküli kávé képezi az egy-egy napra, mint az egész hétre érvényes, és soha sem változó étlapot. Természetes, hogy a munkások ezen hetenkint huszonegyszer ismétlődő sertésus és burgonya irányában különös előszeretettel nem viselhetnek, sőt megfordítva, a táplálkozás ezen untató egyformasága, jól megjegyezve sör, bor és whisky nélkül, a munkásoknak, a nap égető leve és a nehéz munka mellett, mely töltik követeltetik, sokszor felettébb terhesnek tűnhetik fel; eme kedveltség nem ritkán harsány kifakadásokra is ad alkalmat, a mik azonban rendszeren nem jutnak a helyes adresszhez, mert a birtokos nincs jelen, a szintén verejtékben izzadó chivamann válasza pedig rendszeren csakis egy stocius „non sabe“ (nem tudom) és semmi egyéb.

Az aratás megkezdése előtt az öszvéreket újból össze kell a hegyekben pányvázni, a közben az úgy nevezett „fejező gépek (header) hozatnak rendbe, és a szerződött gőzcséplő is megjelenik. A „header“ arató gépek, különösen Kalifornia szükségére szerkesztettek, mert csak oly vidéken használhatók, hol a szalmának semmi érték sem tulajdonítottatik. A gép egy széles szerkezetből áll és hátulsó részén erős farámával bir, melybe 5—8 ló vagy öszvér állítható egymás mellé, az arató szerkezet az ekéként a ráján belül sorba fogott állatok előtt működik, míg a kocsis a ráma egyik gerezdjén áll, és a gép menetet egy kerék által kormányozza, körülbelül úgy, mint a kormányos szokta a hajót. A kalász, a tetszés szerint beállítható metsző mű által, csak 3—4 hüvelyknyi hosszú szalmával metszetik el, és egy talpazatra hull, mely elváltór segélyével a lemetszett tömeget a gép mellett ovatosan párhuzamban haladó kocsiba emeli mindaddig míg annak magas ládája egészen megtelik és a kocsis egy másik által váltatik fel. A megrakodott kocsit azután a cséplőgéphez siet, hol időközben a cséplés már szinten kezdetét vette, és szakadatlanul folytatottik.

A headerek különböző nagyságokban készülnek, egy-napi munkaképességük 18—24 hold learatására terjedhet. Ez minden esetre roppant eredmény, de persze másrészt az ily kurtára metszés által tetemesen könnyített mechanikai munkában leli magyarázatát. Természetes, hogy itt a szalmával mitsem gondolnak és azzal mitsem gondolni a körülmények meg is engedik. A cséplés rendszeren 15 lóerejű locomobilek által történik; a szelelő készülék természetesen a gép testéhez van kapcsolva, a zsákok pedig, ottani szokás szerint, a mint megtelnek azonnal be is vonatnak. Egy elnés készülék egyszersmind a beszákolt bushelek számát is jelöli, miután a cséplőgép-tulajdonos a szerint díjaztatik. Ezen cséplők, ha nagyobb szerkesztettek, folytonos működésükhöz 7 Header-gépet, 21 ladás kocsit, 56 munkást és 95 öszvért igényelnek; másrészt viszont a munka sebesen is halad, mert mondani sem kell, hogy ily segédeszközök és eljárás mellett a hol reggel még kalász tenger lengedezett, estére már szemes gabonával telt nagy zsákgarmadák láthatók, mik egy hét multával már Európa felé usznak, miután a kaliforniai lég specifikus szárazsága mellett a szem izzadásától, erjedésétől tartani nem kell.

Mondani sem szükséges, hogy a munkák végeztével az egész munkás gyarmat azonnal szólnak boesájatuk, az öszvérek újból a hegyekbe hajtának, a farmon pedig beáll a halálos csend, és tart egész késő őszig, a midőn a szántás és vetés turnusa ismét előáll.

Az óriási buza-farmok ügyéről lévén szó, szenteljünk néhány szót az északi pacific pálya környékén létező ilyes farmoknak és Dakotah államban, különösen a casseteni grófságban fekvő Dallrymple által kezelt farmnak.

A farmhoz 75,000 acre (49,220) kis holdnyi terület tartozik, mely rengeteg területet a vállalkozó társulat a bukott Northern Pacific pályától vett volt meg néhány év előtt angol holdját 40 centjével; állami adó ezen helyeken 1880-ban még nem létezett, a grófsági taksák, iskola és utjárulék holdanként 10 centnél többre nem rugott, az egész birtok után pedig mindezen terhek czimén csakis 364 font sterling fizetendő.

A farm 5000 acre nagyságu tagokba van osztva egy-egy felgyvázóval, kinek keze alatt ismét két munkavezető áll; egy ily 5000 holdnak a felügyelője kerületét ismét két, 2500-as nyiiba osztja és hasonlólag két subalternusról rendelkezik.

1879-ben 20,000 acre volt már művelet alatt, melyhez évenként új 7000 hold töretik. A buza vetés áprilban

veszi kez
tik, a ga
szerint e
vetnek,
ló és ősz
kezdété
desen a
felállított
den egye
font) sze
és 20 lo
50 tiszt
állomásra
rosbeli (l
cific vona
Yorkon á
vagy hely
Az
május kö
hüvelykn
asztán a
Ha
kukoricz
törés elő
ül, ekkó
t. i. a
gos zacs
szelenség
ladva sz
lökésekk
résig, a
ból le le
meghajó
tetnek ve
megmuni
a marha
gyűjtetik
Má
a buza e
ben szok
európai
máshol is
tarlóba v
Az
ásánál, te
követelt
mivel az
nyekbe ü
a suly fo
lébb eset
fogalmat
A t
áll gyakr
jével, gye
a legelső
szorgos fe
büszkeség
nak és es
gicus teki
Unióban
behatólag
pontosan
marhával
A k
farm-lónál
vérel 12
ezen teny
lónál 200
Megjegyz
sabb igav
nemcsak
is sokkal
Már
ditó gyász
rázta váro
feszítő rzs
tatott. A
s a csapá
nővér kes
a bánat
megillető
zénk mi
temben.
négy óral
a ház ud
résztvevők
s nem hi
sen egy,
rekvő zen
kényt aján
ros, adófe
viselői; a
val városu
adja a ke

veszi kezdetét, zab és árpa esakis takarmányképen vettek, a gazdaság belsükségletéhez képest; a vetés rendszerint csak három hetet vesz igénybe; általában géppel vetnek, — a fogatbéli szükségletekre pedig 400 darab ló és öszvér van a farmon. Az aratás augusztus 1-ével veszi kezdetét 115 Mack Kornik géppel, és 12 nap alatt rendszeren a termés le is van aratva; időközben pedig a tagon felállított 21 gözöselő által esélnék és szákolnak; minden egyes gép munkája naponként 1000 bushel (60,000 font) szemre számíttatik Egy-egy gép ellátása 25 embert és 20 lovat igényel, 10 rakodó szekérrel; naponként végre 50 tiszta szemmel rakott fogat jár a legközelebbi vasuti állomásra a farmról; a gabona aztán vasuton a Daluth városbeli (lake superior, délnyugati végén, a Northern Pacific vonal kezdő pontja) elevatorokba küldetik, és New-Yorkon át jut kivitelre; a szalmát tüzelől használják, vagy helyben elegetik.

Az évenként ujon foglalandó prairie-talaj feltörése május közepén veszi kezdetét, és tart június végéig, 3-4 hüvelyknyi mély szántás mellett, egyszeri boronálás után aztán a föld nyugton marad.

Ha azon helyen, mely őszi buzavetésre van szánva, kukoriceza áll, miután abuzavetés okvetetlenül a kukoricezatorés előtt eszközözendő, szántani természetesen nem lehet, ekkor áll aztán elő a telivér amerikai eljárás; lóra ül t. i. a munkás, lóra füleit vészonnal leköti, a vetőmagos zacskót maga elé teszi a nyereg kápára, és a 4 láb szélességében ültetett kukoriceza sorai között fel és le haladva szórja el a tengeri szár felett, nagy és erős lökésekkel a magot, a tag aztán így marad kukoricezatorésig, a cső leszedése után, és miután a szár is nagyjából le lett vagdalva, egy hosszu, két végén patkó-alakban meghajtott vas-sín elé erős fogatot állítanak, és végig törtenek vele a tagon; ezzel végre van hajtva a buzaföld megmunkálása. A kukoricezatorés beesés tüzelő anyag, de a marha etetésére is szolgál, minélfogva nagygyábol összegyűjtetik.

Máshol, nevezetesen a közép és délibb államokban, a buza elé való szántást a kukoricezatorés és kérésés közben szokás végezni, elgondolhatjuk persze, hogy nem európai fogalmaknak megfelelő módon és szabotossággal; máshol ismét a buzát egyszerűen a szántatlan kukoricezatorésba vetik és csak egy két boronálást kap.

Az ily nagy farmokon szükségelt vonó erő bevásárlásánál, tekintettel amaz erőfeszítésre, mely a fogatoktól követeltetik, nagy óvatossággal jár el a tulajdonos, és mivel az amerikai az exact számoknak, vagy konkrét tényekbe öltöztethető fogalmaknak amugy is nagy barátja, a súly fogalmát és a mázsálás gyakorlását a legkülönbözőbb eseteknél is szereti alkalmazni, és mint esalhatatlan fogalmat nagyra becsüli.

A telivér amerikai életében nem csak saját maga áll gyakrabban mázsára, de ezt még család tagjaival, nevével, gyermekeivel is megtéti; a kisdéd szülött körül a legelső tenni valók közé tartozik a mázsára tétel, és szorgos feljegyzése a sulynak, melynek nagysága az apai büszkeség és öröm egyik tényezőjét képezi. Ezen szokásnak és észjárásnak aztán egy másik, még pedig fisiologikus tekintetben nem alap nélküli folyamánya az, hogy az Unióban minden vonó állat vásárlásánál annak sulya is behatólag tekintetbe vétetik és hosszu gyakorlat által igen pontosan meg is van állapítva ama suly, mely egy igás marhánál legkívánatosabb egyéb tényezőknél kivül.

A keleti államokban p. o. egy legjobb minőségű farm-lónál 5 éves kor mellett 1400 font, egy pár öszvérnél 1200—1300 font követeltetik, és az ár is aztán ezen tényező latba vetése mellett jó számításba, p. o. a lónál 200—250, az öszvér darabjánál 250—300 dollárig. Megjegyzendő, hogy az öszvér sok tekintetben alkalmasabb igavonó és munkás állatnak tekintetik a lónál, mert nemcsak könnyebben állja ki a nagy hőséget, de lépése is sokkal nyugodtabb és egyformább.

(Vége)

Radó Szász Ilona temetése.

Már lapunk mult számában jeleztük volt a megrendítő gyászbeszédet, mely mult pénteken délután mélyen megérintette városunk lakosságának kedélyét, hogy egy még alig felső rózsabimbó az élet fájáról erőszakos kézzel leszakasztott. A részvét, melyet a gyászos véget ért leányka sorsa s a csapás óriási sulya alatt roskadozó szülők és szerető nővér keserve keltett, rendkívüli volt. Nem volt arc, melyre a bánat fellege borot nem vetett, nem volt szem, mely a megilletődés könnyétől száraz maradt volna, ott könnyezéknél mindnyájan a szülők s közvetlen rokonokkal egyetemben. A temetési szertartás vasárnap július 31-én d. u. négy óraker vette kezdetét, de már 3 óra után nemcsak a ház udvara, de az egész piacztér sűrűn el volt lepve a résztvevők seregétől, kiket mind a mélyen érzett részvét s nem hivatalos kötelesség hozott össze oda. A temetésen egy, műkedvelőkből alakult dalárda és a tüzoltók törekvő zenekara szintén közreműködtek, s szolgálatukat önként ajánlották föl a lesújtott családnak. A megye, város, adófelügyelőség, adóhivatal, járásbíróóság összes tisztviselői; a 20-ik és 29-ik honvédszázalójak tisztikara, szoval városunk összes intelligenciája megjelent, hogy megadja a kedves leánykának az utolsó tiszteletet.

A temetési szertartást a helybeli minoritaház főnöke főtiszt. Javorszki Máté ur Supka Béla és Havassy Fortunát tiszteletadó urak segédkezésével végezte. Megrendítő volt a gyászoló család fájdalomnak szemlélése; a megtört szívű anya, a lelke felét veszített nővér a fájdalom terhe alatt többször ájtultan rogytak össze, s még a különben oly erős férfi, a mélyen sulytott atya is, csak legjobb barátaitól támogatva volt képes magát fentartani.

Az egyházi szertartás végeztével a kedves halottat gyászkoocsra helyezték, koporsója szebbnél-szebb koszoruk és virágok özőnével volt elárasztva. A koporsó két oldalán 12 gyászba öltözött ifju hölgy, — a boldogult barátinói — kezökben egy-egy koszorúval, s 12 ifju égő fáklával páronként haladtak; a koporsót a gyászoló atya barátaitól vezettetve gyalog, a család női tagjai pedig koocsikon kísérték, s az egész uton a tüzoltók zenekarának bus melodija zengett. Midőn a sírhoz megérkeztünk, s a koporsót már-már lebocsátandók valánk, a szerető nővér szívet tépő sikoltások közt követelte, hogy bocsássák nővérehez, s a közvetlen barátok óvó karja is csak alig volt képes őt visszatartani. A koporsót lebocsátották, a koszorukat utána ereszték, az első kapa föld dübörgve omlott a tátongó sír mélyében, mindenki sietett egy marok földet dobni a sírba; a család barátai elvezették a gyászolókat, lassanként mindenki távozott, s csak én magam maradtam a kedves barátinó sírjánál, s sokogva néztem, mint telik meg lassanként a sír gödre, s mint emelkedik halom az előbbi tátongó úr felett. A kinek kicsiny volt az egész világ, annak most elég ez a keskeny, rideg lakás.

Oh szeretett leány, jó nővér, hű barátinó! emléked közöttünk feledhetetlen leend!!

N. Zs.

VEGYES HIREK.

— **Báró Kemény Gábor** miniszter ő Nagymtsza július 30-án távozott el városunkból. Itt léte alatt megvizsgálta a kir. építészeti hivatal, s részletes felvilágosításokat szerzett a különféle ügyek állása felől, ugyszintén a postahivatalban is. Ő nmltgát főispán ő mlta, rokonai, a m. alispán, főjegyző s a városi polgármester üdvözölték eltávozását alkalmával.

— **Főispán úr ő Méltósága** a szolgabíróági irodák és az ügymenet megvizsgálására folyó hó 2-án körutrá indult.

— **Ma, vasárnap délelőtt** a ref. templomban az ünnepélyes isteni tiszteletet tiszt. Dr. Bartók György lelkész ur fogja végezni, mely alkalommal a helybeli férfi dalárda közre fog működni. — Isteni tisztelet után a ref. templomban egyház képviselői közgyűlés, ennek bevégezte után, szintén a templomban, egyház tanácsai gyűlés fog tartatni. — Felhívjuk az egyház közönségét a gyűléseni megjelenésre.

— **Javorszky Máté**, a nagy-nyedeki minorita ház érdemes főnöke Kézdi-Vásárhelyre vezetik administratornak s helyét t. Dávid Pál foglalja el.

— **A helybeli m. kir. 29-ik honvéd zászlóalj** parancsnoka, őrnagy Védő megérkezvén, a parancsnokságot átvette.

— **A nagyenyedi vizezellér képezde** vizsgálja július hó 30-án tartott meg Mörágyi István igazgató vezetéke és Munkácsi s. tanár közreműködése mellett. Jelen volt Miklós Gyula borászati kormánybiztos, valamint a képezdei igazgatóság több tagja. Délelőtt az elméleti, délután a gyakorlati vizsga folyt le oly eredménnyel, mely bizonyára kielégíthette a várakozást. Megemlíthetjük, hogy valahára segédtanári lakás épül, s ohajtjuk, hogy a tanulóknak kellőbb nevelése és rendszeresebb kiképzetése végett a bennlakásra szükséges építkezések is létesítve legyenek.

— **A megyei gazdasági egylet** folyó augusztus hó 9-én a folyó év őszén tartandó ekeverseny díjazása iránti végleges határozat hozatal végett gyűlést tart.

— **A nagyenyedi önk. tüzoltó-egylet** nyári mulatságát folyó hó 26-án a sétátéren fogja megtartani, — ma délután 4 óraker pedig rendes gyakorlatot tart.

— **Köszönet-nyilvánítás.** Azon soha nem pótolható s megmérhetlen vesztés alkalmából, mely bennünket áldott emlékü szeretett leányunk, néhai Radó Szász Ilona gyászos halálában ért, az irántunk mindenfelől tanusított osztatlan és fájdalomnak közepette is jól eső részvét elmulasztatlan kötelességünké teszük, hogy általában mindazon barátaink, ismerőseink és jóakaróinknak, kik szeretett leányunk végső tisztességétélle alkalmával házukat megjelenésökkel megtisztelték, különösen pedig a temetésen működött dalár uraknak s a tüzoltók jeles zenekarának, ugy a magunk, mint kedves Mária leányunk s összes rokonaink nevében legforróbb köszönetünket, s örök hálánkat kifejezzük. — Nagy-Enyeden, 1883. aug. 1. — Radó János és neje Csizsér Anna.

— **Meghívás gyászszertartásra.** Boldogult férjem néhai dr. Donogány Jakab földi maradványai, melyek eddig a kolozsvári sírkertben pihentek, családunk közakarattól ide fognak szállítani, s megfelelő egyházi gyászszertartással f. hó 12-én, vasárnap d. u. 2 óraker a m. á. vasut helybeli állomásától indulva, a Herlison újonnan felállított családi sírboltunkba végleg nyugalomra helyeztetni. Midőn e családi kegyeletet ünnepélyt nyilvános tudomásra hozom, van szerencsém egyszersmind összes barátainkat, ismerőseinket jóakaróinkat e kegyeletet ünnepélyen való megjelenésre teljes tisztelettel meghívni. Az évenként megtartatni szokott gyászmise pedig f. hó

13-án d. e. 10 óraker fog a minoriták helybeli templomban a Mindenhatónak bemutatatni. Kelt Nagy-Enyeden. 1883. aug. 3. — Özv. Dr. Donogány Jakabné szül. Györffy Anna.

— **Gyászír.** Dobokay Gizella, özv. Dobokay Károlyné leánya, életének 18 évében, typhusban Kolozsvárrt, és Imreh Lázár és a kolozsvári egyetemen tanárságát orvosod, 27. életévében, typhusban, Kovásznán elhalt.

— **Uszási próbatét** lesz ma d. u. 3 óraker a városi uszodában, ekkor fogja t. i. Tomai uszómesternek 41 tanítványa bemutatni, hogy „a szabad uszó” díszes címre kellőleg minősítve van. Felhívjuk rá az érdeklődők figyelmét, s örömmel jegyezzük fel, hogy az uszoda napról-napra mindinkább megfelel a hozzá fűzött jogos váradalmaknak, ehhez képest mind szélesebb körre terjeszti ki vonzerejét, s különösen igen befolyásos támogatóra talált a mivelte hölgyközönségben, mely a z idén nagy kedvvel használja fel a fürdés testedző hatásait egészsége további biztosítására. Vajha derék előjáróinknak mielőbb sikerülne az uszodával kapcsolatban kádfürdőt, s majdan gözfürdőt is létesíteni, hogy a fürdés előnyeiben a gyengédek s gyengébb testszerkezetűek is részesüljenek, s a fürdés a hideg évszakban se szüneteljen. A dolognak nagy közegészségi fontossága van, de a pénzügyi sem esekélyebb mert ugy véljük, hogy a 7—8 hónap alatt használható szerényebb berendezésű melegfürdő hetenkint egy-két napra szorítva is lényegesen javítaná az uszoda jóvedelmességét.

— **A bérmlás Borbándon** mult hó 29-én nagy ünnepélyességgel ment végbe. Lőnhart püspök ő nmltga d. e. 9 óraker érkezett meg kíséretével, kit a község végén ünnepélyesen fogadott a közönség. élőkön Baranyai László körjegyzővel, ki rövid beszédében fejezte ki a látogatás feletti közörmöt. Délelőtt 11 óraker vette kezdetét a szent mise, melyet püspök ő nmltga mutatott be az Urnak fényes segédlet mellett, azután szónoklatot tartott, melyben remek szavakkal hitva fel a híveket ajátosságra és lelkesült érzellemmel buzdítá a községbelieket a magyar nyelv megtanulására és megtartására, melyet csak ezelőtt pár évtizeddel általánosan beszéltek őseik. A kitünően hazafias szónoklat általános és bizonyára eredményes hatást tett. Erre kezdetét vette a bérmlás szentegének feladása, minek elvégzése után ő excellentiája a plebániába vonult, kísérvé hívei által, kiknek tisztelgését szokott szívéllyességgel fogadta, s azután visszautazott szék helyére. — Folyó hó 12-én Tövisen fogja ő excellentiája a bérmlás szentegét kiosztani.

— **Borzasztó gyilkosság.** Szabó György a lörczervei Tolvay-féle birtok határpásztorát július 29-dikén hajnalban lakása udvarán meggyilkolva találták. Feje 6—8 fejsze ütessel darabokra törtetett. Neje s három neveletlen árvája inségben maradt hátra. A tettes még eddig ismeretlen.

— **Kannibál klesiben.** Szálka Nekita apahidi lakost július hó 30-án nagyon kihozhatták sodrából, mert Olytán Juonnak ki mi rosszat sem sejtve kíváncsian közeledett egy épen élénk folyamatban levő falusi perpatvar színhelyéhez, bal füléből egy jó harmadot szakított le éles fogaival. Ez a mint mondják neki megszokott viaskodási modora, melyet támadásra és védelemre egyaránt használ, szerencse, hogy a bíróság az élele, egykori majomlötünkre emlékeztető, de most már elavult sajtáságok kiirtására igen hatályos eszközökkel rendelkezik.

— **A tiszta-eszlári híres bünper** aug. 3-án az összes vádlottakat felmentő ítélettel befejeztetett. Július 27-én Seyffert közbádló felmentést indítványozó beszéde után Szalay Károly, özv. Solymosiné ügyvédje szöletett elég ügyesen csoportosítva mind ama körülményeket, melyek a tény elkövetését valószínűvé tehetik. Utánna a védők szölettek, kik közül természetesen Fötvös Károly tünt ki 6 és 7/4 óráig tartott beszédével, mely nem csak nagy phisikai erőt árukt el, hanem egyszersmind kitünő tanulmányt, bámulatos elmeélt és valódi szónoki tehetséget tüntetett ki; a legnagyobb büntető perbeli beszédek egyike volt. — Nem is maradhatott ki az antisemita tüntetés: beverték ablakait.

— **Rendkívüli szerencsétlenség** sujtotta Olaszország egyik leggyönyörűbb részét, Iserchia szigetét július 28-án este 10 óra előtt néhány perchez történt föld-rengés folytán. 28.000 lakójából 8000-et az összeomlott épületek agyonujtottak, több ezer pedig megsbesült. A szigeten híres fürdők vannak s ide nem csak Olaszország, hanem Európa sok nevezetes családja szokott összegyűlni s inneü magyarázható meg, hogy oly széles körben sujtott e szerencsétlenség. A gőzhajók folyton szállítják a sebesülteket Nápolyba, s az anyagi vesztés fedezésére már 600.000 frank gyűlt össze. Katonáság végzi a borzasztó munkát: a romok közül a holttetek kiásását. — Umberto király is meglátogatta a vész helyét s meghatottságában nem tudta visszatartani könnyeit.

KÖZGAZDASÁG.

A piaci tej és vizsgálata.*)

(Vége.)

A tejhamisítás felismerésére legalkalmasabb s leginkább elterjedt eszköz a Quevenne-féle Zaetodensimeter, mely hasonlít a must mérőhez, könnyen kezelhető s aránylag elég olcsó is. Ha a teje vizet tesznek, a keverék hígabb lesz s a sűrűmérő mélyebbre süllyed benne, a lefelezett tej pedig sűrűbb levén, a tiszta teje nál nagyobb fajsulyu s így benne a sűrűmérő emelkedik. Ügyes csaló megteheti, hogy a lefelezett teje bizonyos arányban vizet tölt, mi által ezen keverék ép oly sűrűségű lesz, mint a rendes jó minőségű tej, ezt aztán a sűrűmérővel nem is lehet felismerni, hanem egyéb sajtáságok figyelembe vételével s a tejtél mennyiségének meghatározásával ahöz értő az ily hamisítást is képes felfedezni, de ez már körülményesebb eljárás s ennek ismertetésével nem is fá-

*.) Lásd a „Közérdek” 27. és 28-dik számát.

rasztjuk az olvasót, valamint annak felsorolásával sem, hogy mennyire függ a tej jósága a tejelő állat egészségétől, a takarmány minőségétől, az istálló czélszerű szerkezetétől, s általában a fejésnél s a tej eltartásánál obser- vált tisztaság vagy rondaság fokától.

Lapunk szük tere nem engedi, hogy a szerző érdekes fejtegetéseit nyomról-nyomra kövessük, így csak futólag említjük meg, hogy a tejevizsgálat jelenlegi állása felől magát tájékozandó Austria s a Német birodalom nagyobb városainak rendőri hivatalaihoz nyomtatott kérdő- ívet küldött, melyet azok a legszivesebb készséggel töl- töttek ki s küldték vissza a szerző rendelkezésére. Ezek- ből kiténik, hogy mindenik nagy város orvosi s rendőri közegeivel felügyelteti a tejet a piacon s a tehenészetek- ben nagyobb vagy kisebb szabadsággal, s a rajta ért ha- misítótakat szigorúan bünteti. — Mintaszerűen kezelik ezen ügyet Münchenben, melynek igen czélszerű s a legkisebb részletekre kiterjedő szabályrendelete van, melyet viszo- nyaikhoz idomítva magyar városaink is igen czélszerűen használhatnának. És erre valóban volna is szükség, leg- alább a kolozsvári piacon elarusított tejnek 300 próbán foganatosított vizsgálata azt derítette ki, hogy ennek esu- pán egyharmada volt tiszta hamisítatlan tej, a második harmad le volt felezve, a harmadik pedig egészen 1/2-ig terjedőleg meg volt kereszelve. Még szerencsének mond- ható, hogy másnemű, az egészségre határozottan ártalmas hamisítások ezen próbák szerint nem fordultak elő. A kolozsvári tejfogyasztó közönség károsodása éven át több ezer forintba rug. Hasonló viszonyok fordulnak elő igen nagy valószínűséggel kisebb városokban is a piacra hoz- zott teje nézve, különösen nagyobb ünnepek alkalmával, mikor a fogyasztás nagy mértékben emelkedik, a nélkül, hogy a tejtermelés is hasonló arányban növekedett volna.

Mintán egészségügyi törvényünk a tápszerek ellen- őrzését a hatósági orvosoknak kötelességüké teszi, igen kívánatosnak tartjuk, hogy N.-Enyed, Gyulafehérvár, Ab- rudbánya és Vizakna városok képviselő testületei a piezi tej ellenőrzését szabályrendelileg megállapítván, lássák el orvosait a szükséges vizsgálati eszközökkel s legkés- sőbb a jövő év elején kezdve gyakorolják az üdvös fel- ügyeletet. A gondatlan s lelkiismeretlen eladóra már az is hatással lesz, ha tudja, hogy üzelmének felderítésére próba van a felügyelő orvos kezében, mely esetleg ér- zékeny büntetést is zudíthat a család nyakára. Az eszkö- zök beszerzésére fordított néhány forint s az orvosok ré- széről egy kis szemesség és utánjárás a jobban védett egészségben s a fogyasztó közönség biztonsági érzetében elég szép hasznot hajtana!

Végül melegen ajánljuk a vázlatosan ismertetett je- les népszerű felolvasást mindazoknak, kiket ily természeti kérdések alapos fejtegetése érdekel, orvosoknak, köztiszt- viselőknél, gondos szülőknek, s a nagyobb tejgazdaság tulajdonosainak vagy vezetőinek.

Agricola.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÜRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKAL JÁNOS.

Sz. 2178—1883.
tkvi

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság ré- széről közlése, hogy Iseck János ügyvéd által képviselt Jakabfi Albert végrehajtható 90 frt tőke, ennek 1874. április 13-tól járó 1877. július 1-ig 12%, azon innen 8% kamat, 11 frt 50 kr és 4 frt 80 kr eddigi költsége és járuléka kötelese kielégítése végett végrehajtást szenvedő nagyenyedi Emmanuél Gergely ellen a nagyenyedi 312. sz. tjkvben A+1. rendszám alatti fekvésű 1016 frtban megállított ki- kiáltási árban a nagyenyedi kir. járásbíró telekkönyvi irodájában 1883. évi szeptember hó 1-én délelőtt 8 órakor tartandó nyil- vános árverésen kikiáltási áron alól is eladtnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénz- ben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban a kiküldött ke- zéhez letenni.

A vételár pedig vásárló a következő határidőben köteles a fel- tételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni, és pedig az árverezés jogerőre jutása után 30 nap alatt.

Különben az árverezés megállapított feltételei alólirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt, és Nagy-Enyed város tanácsánál megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagy-Enyeden, 1883. május 30-án.

Szentpáli,
kir. aljbíró.

Sz. 140—1883.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közzé teszi, hogy a ba- lázsfalvi kir. járásbíró 225—1882. számú végzése által ügyvéd Kerekes Mihály által képviselt gáldtői birtokos, Kovrig Tivadar végrehajtható javára Mihálcfalva községe ellen 130 frt tőke, ennek 1881. év július hó 8-dik nap- jától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 64 frt

75 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 2000 forintba becsült Mihálcfalva községet a folyó 1883-dik évi októ- ber hó 1-ső napjától 1883. évi december hó 31-ik nap- jáig illető három havi korcsma regále jog gyakorlatából álló ingóság nyilvános árverés útján eladatik.

Mely árverésnek a 797—883. sz. kiküldést rendelő vég- zés folytán a helyszínen, vagyis Mihálcfalván a községi bíró házában leendő eszközésére 1883. évi augusztus hó 8-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván, 1883. évi július hó 29-én.

Thát György,
kir. bírósági végrehajtó.

Özv. b. Kemény Istvánnál Csombordon van egy két lőerejű, használt, de jó karban levő oszlop járgányos cséplőgép eladó.

Értekezhetni a tulajdonosnóval Csombordon az árra nézve. 1—3.

ELADÓ!

Egy darab szőlőbirtok a levél színben pusztával együtt 1168 □-ól 4706., 4707., 4708. hely- rajzi szám alatt. — Egy jó karban levő kocsi. — Ötven veder bor. — Több boros hordó és kád:

100, 50, 30, 5 vedres. Szabad kézből azonnal el- adók. — A szőlő végett értekezhetni tek. Unger- pek Miklós urral.

Nagy-Enyed, 1883. aug. 1.

1—3

Özv. Jakabfy Antalné.

Egy hét soros vetőgép

valamint

két vastengelyű szekér

mind három tárgy jókarban, jutányos áron eladók 2—3 Közlelbi tudósítás a kiadóhivatalban.

Egy gőzcséplőgép

legjobb állapotban jutányos áron eladó.

Értekezhetni Gyula-Fehérvárt MATHERNY EMIL kereskedésében és Nagy-Enyeden UNGERPEK MIKLÓS úrnál.

Két gőzcséplőgép

legjobb minőségű, vállal szeptember havától kez- dődőleg csépleni valót nagyon mérsékelt árban.

Értekezhetni UNGERPEK MIKLÓS úrnál Nagy-Enyeden és MATHERNY E. kereskedésében 3—3 Gyula-Fehérvárt.

931. számhoz
1883.

Árlejtési hirdetmény.

Ns. Alsó-Fehérmegye folyó évi április 25-én tartott törvényhatósági közgyűlésében 55. jkvi szám alatt hozott határozata nyomán a folyó év és hó 25-én 7022—883. alisp. szám alatt kelt intézkedéssel a Nagy-Enyed-thoroczkői postaút Nyirmező községen átvonuló szakaszain a megyei közmunka alap terhére a következő — egy vállalat tárgyát képező — építkezések en- gedélyeztetettek:

- a) Úttöltés és szárazon rakott termés kőfal készítés . . . . . 4188 frt 28 kr.
- b) 1 köellenfalak- és 1 közép pillérrel bíró fahíd . . . . . 3611 frt 50 kr.
- c) 1 boltzott kőáteresz . . . . . 690 frt 08 kr.

Összesen 8489 frt 86 kr.

A felsorolt munkálatok foganatosításának biztosítása czéljából f. évi augusztus hó 9-én délelőtt 11 órakor kezdődőleg az alsó-fehérmegyei kir. építészeti hivatal irodájában, a megye al- ispanjának vezetése alatt, szó- és írásbeli ajánlati versenytárgyalás tartatik.

A tervek, költségvetés és építési feltételek alólirt hivatalnál a rendes hivatalos órák- ban naponként megtekinthetők és ugyanott átvehetők a zárt ajánlati minták is.

Felhivatnak a vállalkozni szándékozók, miszerint a fenn kitett napon és órában a ki- kiáltási ár 5%-át tevő készpénz vagy ennek megfelelő óvadékképes értékpapírból álló bánat- pénzzel ellátva a kir. építészeti hivatal irodájában személyesen jelenjenek meg; vagy pedig jog- érvényes zárt ajánlataikat az 5%-től bíró bánatpénznek melléklésével nevezett hivatalhoz az árlejt- és megkezdésére kitűzött ideig annyival inkább adják be, mivel a későbbben érkezettek figyelem- be nem vétetnek.

Nagy-Enyed, 1883. július hó 25-én.

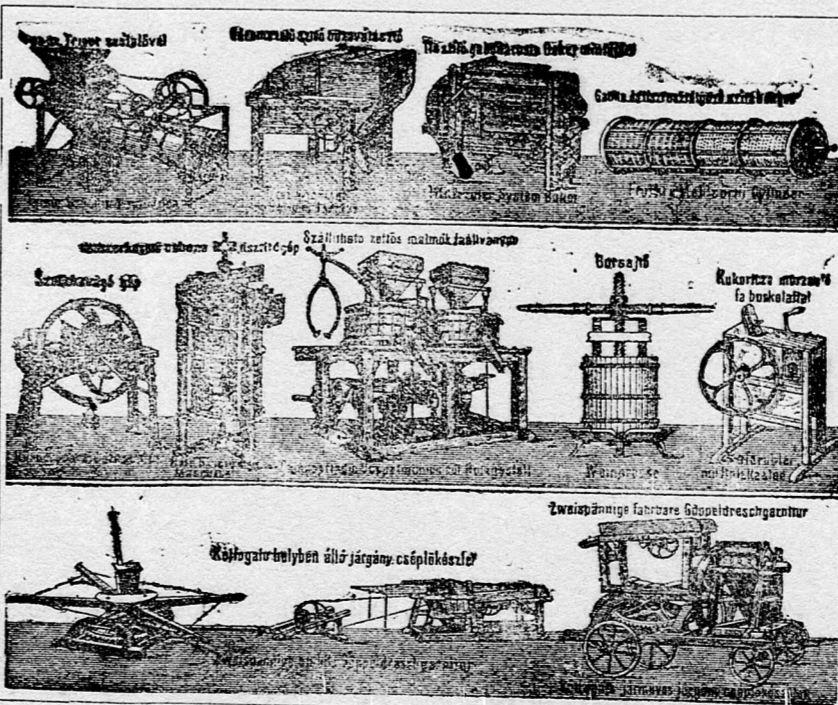
2—2

Alsó-fehérmegyei m. kir. építészeti hivatal.

GUTJAHR és MÜLLER
BUDAPESTEN.

Első budapesti Trieur, rostalemez és gazdasági gépgyár
a Margit-híd közelében

ajánlják szolid szerkezetű s javított gyártmányukat, mint:

Trieurök gazdasági számára:

Járgány-cséplőgépek.
Szelelő rosták.
Kukorica morzsolók.
Szecsavágók.

Különlegességek malmok számára:

Duplamalmok.
Malom trieurhengel.
Gabona osztályozó- hengerek.
Koptató gépek.
Dara választó gépek.
Tararók.
Detacherók.

Malom alkatrészek
Transmissiók.
Szijszerek.

Rostalemezek:
Cséplőgép-rosták.
Liszthenger-szíták.
Koptató lemezek.
Ráspoly-lemezek stb.

7—25 Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Raktár és eladási hely Nagy-Enyeden: BISZTRICSÁNY LAJOS úr vaskereskedésében.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.